

Posudek oponenta bakalářské práce

Martin Šiman, Jan Slavík – historie a přítomnost, FHS UK, 2010, 71 s.

Předložená práce Martina Šimana se v několika ohledech vymyká „běžné“ produkci bakalářských prací v rámci historického modulu FHS UK. Samotný výběr tématu je poměrně neobvyklý. Autor si ho v úvodu vymezuje následující formulací: „Naší ústřední otázkou tak bude, jak se ve 30. a ve 40. letech proměňuje chápání vztahu historie a přítomnosti, jak se nový náhled na tento předpoklad tvůrčí činnosti historika uplatňuje v metodologických úvahách Jana Slavíka, a jak se v prostředí české historiografie v této době citelně proměnil Gollův požadavek naprosté nezávislosti historie na přítomnosti“ (s. 12). Ústřední téma pak samozřejmě dále rozvíjí řadou logicky a naprosto relevantně formulovaných dílčích badatelských otázek. Mezi hlavní si můžeme zařadit problémy pozice filosofie dějin v československé historické vědě, soudobé reflexe možností a mezí poznání v historické vědě, včetně teoretických a metodologických posunů (či spíše štěpení), k nimž ve sledovaném období dochází a v neposlední řadě i otázku společenské funkce historické vědy. Pramenný materiál pro Martina Šimana představoval poměrně široký soubor prací především Jana Slavíka, Jaroslava Golla, Josefa Pekaře, Jaroslava Werstadta, Zdeňka Nejedlého, Jana Pachty a okrajově i několika dalších protagonistů českých a československých „historických sporů“.

S vybranými prameny pracuje Martin Šiman kriticky a dochází na jejich základě i k velmi přesně formulovaným závěrům, přesto si dovoluji tvrdit, že v případě zasazení do širšího kontextu by je autor jistě částečně přehodnotil. Tato výtka se konkrétně týká: 1. interpretace Gollovy stati *Dějiny a dějepis*, 2. interpretace podstaty sporu o smysl českých dějin a zejména pak pozice Masaryka v něm, 3. interpretace Werstadtova „poznání a zhodnocení dějinných sil [...] ve službách života, pro jeho potřeby a snahy“ (s. 18).

1. Martin Šiman „zavěsil“ Gollovu stať do jakéhosi vzduchoprázdna, čímž mu unikl kontext, ve kterém vznikala. Goll daný text uveřejnil v době trvání sporu o pravost rukopisů, který svým rozsahem a vážností nezůstal uzavřen v oborových diskurzech, ale přerostl ve velmi silný celospolečenský problém. Masarykovy rozhodčí ambice, pokusy o autoritativní stanovení postupů řešení otázky pravosti (resp. nepravosti) rukopisů a pokusy o vytvoření hierarchické struktury vědeckých oborů můžeme s největší pravděpodobností chápat jako hlavní Gollovu motivaci k jasnému a striktnímu vymezení oboru a to v kontrapozici vůči jakémukoliv „prezntismu“.

2. Autorovi se bohužel nepodařilo hlouběji proniknout mnohvrstevnatou problematikou sporu o smysl českých dějin, často redukovaného do souboje Masaryk - Pekař. S ohledem na předchozí bod se omezím pouze na doporučení k dalšímu studiu či doplnění práce minimálně o soudobou analýzu sporu provedenou Zdeňkem Nejedlým (*Spor o smysl českých dějin*, Praha 1914).
3. Autor nijak nezasadil osobnost Jaroslava Werstadta do dobového kontextu. Zcela opomněl poukázat na jeho angažovanost v masarykovském táboru a institucích, které měly jasně za cíl dále rozvíjet Masarykovu koncepci českých dějin, jejichž červenou nit/smysl představuje humanita, nalézající svůj vrchol v nově vzniklé republice. Právě Jaroslav Werstadt představoval „hlásnou troubu“ masarykovského výkladu vzniku a podstaty republiky (viz časopis *Naše revoluce*). Werstadtovo spojení historie a přítomnosti a poukaz na „potřebu angažovanosti představitelů historického oboru v aktuálních společenských otázkách“ (s. 21) je navíc obsahově velmi blízké staršímu textu Zdeňka Nejedlého s názvem *Konec liberalistického dějepisectví* z roku 1919 (in: *Česká mysl*, XVII, 3, 1919, s. 117 – 123).

Výše uvedené body však lze chápat spíše jako upozornění na více či méně nutná doplnění. Musím však vznést i mnohem podstatnější připomínky. Autor na mnoha místech pracuje s pojmem „filosofie dějin“, bohužel se ho nepokusil analyticky uchopit, což je s ohledem na Šimana použité texty Miloše Havelky s podivem. V mnoha ohledech v práci chybí i přesahy za hranice české či československé historické obce – tedy zasazení sledovaných otázek do širšího kontextu např. pronikání sociologie do historické vědy, debat o hodnotových soudech či abstraktních analytických pojmech.

Přes uvedené výtky, které lze v mnoha ohledech chápat spíše jako připomínky pro další práci, je dle mého názoru práce Martina Šimana velmi kvalitní po stránce obsahové (vyzdvihnout musím autorův vyzrálý styl a schopnost samostatné odborné práce) i formální.

Práci Martina Šimana doporučuji k obhajobě a navrhuji (v závislosti na průběhu obhajoby) hodnocení výborně.

1. 6. 2010

Mgr. Jan Tuček